

Ki fizesse meg a stabilizálódást?

Csaba László: Teherátrendezés

2006/20. - május 18.

Még nem ismert a kormányzati kiigazítási és reformteendők átfogó terve. Bár jól értesült körök nagy ívű átalakításokról tudnak, jelenleg csak kiszivárogtatások ismeretesek.

Még a kormány sem állt föl, programja sincsen - legföljebb különféle közgazdász-csoportok magánjellegű reformjavaslatairól és az EU ismétlődő elmarasztalásának elébe menni kívánó intézkedésekről hallani. Figyelemre méltó, hogy az autópálya-építés hagyományos elszámolása mellett mind az unió, mind a GKI Gazdaságkutató Rt. azonos nagyságrendű - 7,0, illetve 6,8 százalékos - ESA hiányt valószínűsít 2006-ra (ez értelemszerűen nem azonos az államháztartás teljes, SNA szerinti finanszírozási igényével, ami több előrejelzés szerint is a 10 százalék közelében lehet). Nyilvánvaló, hogy nem pusztán kozmetikai jellegű lépések szükségesek ahhoz, hogy az országgyűlés által törvénybe iktatott 4,7 százalékos hiánycél közelében lévő tényszámmal sikerüljön előállni 2006 végére. A piacok megnyugtatására és az euró bevezethetősége érdekében tehát nem elég az önkormányzati választások után megformálódó 2007. évi költségvetésben intézkedni, mert a konvergencia-programot Brüsszelben már szeptemberben le kell tenni.

ÁLLAMI LEFARAGÁS. Ebben az esetben valakinek fizetnie kell a révést, és ez csak az adófizetői közösség lehet. A három fő jövedelemtulajdonos közül a legnagyobb egyensúlytalanságot az állam hozza létre. Ezért nem is kérdéses, hogy a takarékoskodást az államon kell kezdeni, a közigazgatáson, az állami vállalatok veszteségein és az állam által megígért, nem gazdaságfejlesztési és nem jogbiztonságot szolgáló tételeken.

Fontos elem a kiigazítás természete is. Ha ugyanis az egyszeri és a bevételnövelő tételek maradnának túlsúlyban, mint ahogy az a kiszivárgott tervezetekben kimutatható, míg a jövőt megalapozó reformok - azaz az intézmények és rendszerek működési elvének változása - váratnának magukra, akkor a kiigazításnak növekedéslefojtó hatása lenne. Ez azonban korántsem szükségszerű. A kiadási oldalra összpontosító, a gazdaságfejlesztést, a K+F-et és a jogbiztonságot nem érintő lépések esetén a nem keynesi hatások túlsúlya várható, mint minden más európai országban az elmúlt negyedszázadban.

Nem kevésbé fontos, hogy a tűzoltó intézkedések se a rögtönzés jegyében szülessenek, hanem átgondolt stratégia részeként. Az ötéves adóprogram, az előre bejelentett közalkalmazotti béremelések, a nyugdíjígéret (amelyek járulékmérsékléssel együtt születtek meg) bizonyára nincsenek összhangban a főbb vázoltakkal. Ha az említettek a megörzendő vívmányok, akkor a bevételemelést lesz a fő vonal, ezen belül is az szja emelése. Ez pedig tovább torzítja a közteherviselés egyenetlenségét. Jelenleg ugyanis 1,6 millió adózó viseli a 4,3 millióból a közterhek több mint negyötödét. Ugyanakkor az eva és az ekho a köztehermentes - állami bevételt nem generáló - jövedelemszerzés formájává vált.

FELÜLVIZSGÁLANDÓ SZEREP. Az állami szerepvállalás teljes körű felülvizsgálata sem tűr halasztást, hiszen az önkormányzati körben erőteljes túlfoglalkoztatás és túlköltés, a gyógyszerkassza túllépése, az oktatás mennyiségi túlfejlesztése (és a munkapiactól való elszakadása) mind a törvényekben szabályozott állami feladatvállalásra épül. Utóbbi átrendezése nélkül esély sincs e jelenségek fölszámolására. Minél több helyen szerepel az állami támogatás helyett „az állam maga nyújtja” fordulat, annál kisebb az esély az anomáliák fölszámolására.

Minél inkább visszariad a kormányzat a politikai osztály e kedves zsákmányát és megélhetését jelentő tételek megnyirbálásától, annál valószínűbb a munkát terhelő adók kiterjesztése, és a növekedés lassulása. És fordítva: minél inkább hozzálátnak az állami szerepvállalás újraértelmezéséhez, annál nagyobb az esélye

*CSABA LÁSZLÓ,
a Közép-európai Egyetem
(CEU), a Debreceni
Egyetem és a Budapesti
Corvinus Egyetem
egyetemi tanára*

annak, hogy az általunk javasolt módosítások reálbér-növekedéssel társulnak. Hiszen ha a közszférában bérfagyasztást rendelnének el, ez nyilván a bérszínvonalra, és nem az egyes bértételekre lenne érvényes (azon az alapon, hogy az állami szférában a Központi Statisztikai Hivatal szerint közel 30 százalékkal magasabb az átlagbér, mint a versenyszférában). A magánszférában is, és az állásban maradónál is a bér növekedne, vagyis szó sincs arról, hogy az egykori Bokros-csomag sok heterodox megoldása, köztük a bérek elinflálása lenne napirenden.